

СХВАЛЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

Педагогічної радою Будинку
дитячої та юнацької творчості
Франківського району м. Львова

(протокол №6 від 31.05.2021 р.)

Директор Будинку дитячої та
юнацької творчості Франківського
району м. Львова

Ольга ПАНТЕЛЕСВА

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

Будинку дитячої та юнацької творчості

Франківського району м. Львова

на 2021-2025 роки

м. Львів

ЗМІСТ

1	ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА	3
2	ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ БДЮТ	4
	Дослідницька і проектна діяльність БДЮТ	
	Партнери БДЮТ в інноваційній діяльності	
	Інноваційна діяльність БДЮТ	
	Науково-методична робота БДЮТ	
3	3. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ БДЮТ	8
	Нормативно-правові підстави для розроблення Програми розвитку БДЮТ	
	Стратегічна мета, предмет, об'єкт	
	Стратегічні напрями діяльності	
	Стратегічні завдання	
	Структуровані етапи реалізації Стратегії розвитку БДЮТ	
	Принципи планування при складанні Стратегії розвитку БДЮТ	
	Умови та засоби реалізації Стратегії розвитку БДЮТ	
	Умови життєздатності, реальності стратегічного плану розвитку БДЮТ	
	Джерела фінансування	
	Очікувані результати	
	Оцінювання ефективності результатів Стратегії розвитку БДЮТ	
	Контроль виконання Стратегії розвитку БДЮТ	
4	ОСОБЛИВОСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СИТУАЦІЇ	18
	Місія позашкільної освіти	
	Основні проблеми існуючої позашкільної освіти	
	Реформування державної системи освіти	
5	МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ БДЮТ	22
	Чинники, що зумовлюють використання маркетингу в БДЮТ	
	Завдання, функції й особливості застосування маркетингу в БДЮТ	

	Особливості застосування маркетингу в БДЮТ	
	Система маркетингу в БДЮТ	
	Сегментування ринку і вибір споживачів	
	Позиціонування і маркетинг комунікацій	
	Складові іміджу БДЮТ	
	Структура іміджу БДЮТ	
	Шляхи просування бренда	
	SWOT-аналіз освітньої діяльності БДЮТ	
6	ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БДЮТ	28
	Заходи для реалізації завдань Стратегії розвитку БДЮТ	
7	ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНИЙ АПАРАТ	33

1. ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

Комунальний позашкільний навчальний заклад Львівської міської ради
«Будинок дитячої та юнацької творчості Франківського району м. Львова»

Ідентифікаційний код: 23951270

Місцезнаходження: 79060, Україна,
Львівська область, місто Львів,
вулиця Наукова, будинок 17.

Телефони: (+032) 263 60 36, (+032) 263 24 27

Електронна адреса: bud.tv.fr@gmail.com

Реєстрація: свідоцтво про державну реєстрацію від 07.02.1996 р.,
серія А01, №203471

Атестація: свідоцтво про державну атестацію від
регістраційний номер №

Тип документу: соціально-економічний проект

Автор проекту - Пантелеєва Ольга Володимирівна, директор БДЮТ
Франківського району м. Львова

цільова група - Мусіна І.П., заступник директора з навчально-виховної
роботи

Власова Н.С., завідувач методичним відділом БДЮТ

Вовк О.М, керівник гуртка – методист БДЮТ

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ БДЮТ

Комунальний заклад позашкільної освіти «Будинок дитячої та юнацької творчості Франківського району м. Львова» (далі – БДЮТ) – комплексний заклад позашкільної освіти, що здійснює навчання і виховання учнів, вихованців і слухачів у позаурочний та позанавчальний час.

Заклад у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, наказами галузевого Міністерства України, інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями Львівської міської ради та Франківського районної м. Львова, розпорядженнями Львівського міського голови та голови Галицької і Франківської районної ради м. Львова, наказами начальника Управління освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації, управління освіти і науки, виконкому Галицького і Франківського району м. Львова, відділу освіти Галицького і Франківського району м. Львова, іншими нормативно-правовими актами та Статутом.

Головною метою діяльності закладу є забезпечення прав дітей і молоді на здобуття позашкільної освіти та створення умов для навчання дітей в одновікових та різновікових творчих об'єднаннях за інтересами: гуртках (групах), секціях, ансамблях, клубах, студіях, театрах тощо.

БДЮТ відіграє важливу роль у розвитку здібностей і талантів обдарованих дітей і молоді міста Львова, задовольняє їх потреби в інтелектуально-духовному, творчому та естетичному розвитку, створює умови для перспективного розвитку особистості дитини і сім'ї, формує громадянську активність, надає кожному вихованцю можливість зробити власний життєвий вибір.

Заклад засновано у 1979 році як комунальний позашкільний навчальний заклад Львівської міської ради «Будинок дитячої та юнацької творчості Франківського району м. Львова». Сьогодні Будинок дитячої та юнацької творчості Франківського району м. Львова об'єднує 1040 вихованців віком від 5 до 18 років.

БДЮТ надає позашкільну освіту з усіх напрямів, визначених законом України «Про позашкільну освіту», а саме: художньо-естетичного (86,3 %), гуманітарного (6,2 %), спортивного (8 %). Згідно статуту заклад проводить навчально-виховну, інформаційно-методичну, організаційно-масову,

навчально-тренувальну, навчально-репетиційну та концертно-просвітницьку роботу.

У закладі діють 23 гуртки, творчих об'єднань. 4 дитячі творчі об'єднання БДЮТ носять почесне звання – «Зразковий художній колектив».

Структура діяльності закладу – це створення цілісної скоординованої системи позашкільної освіти, що вирішує повсякденні питання через методично-координаційну службу у співпраці з закладами освіти району.

Соціальне партнерство – це імідж закладу.

В БДЮТ працюють три відділи (структурні підрозділи): організаційно-масовий, художньо-естетичний, методичний, які спрямовують свою роботу на реалізацію основних завдань і принципів позашкільної освіти та забезпечення якості освітнього процесу.

Заклад здійснює освітню діяльність у приміщеннях БДЮТ Франківського району м. Львова, в яких забезпечує організацію дозвілля дітей нашого району та створює належні умови для їх фізичного, інтелектуального й духовного розвитку та підвищення рівня організації змістовного дозвілля.

Відродження народних традицій, промислів України – це робота танцювальних гуртків, гуртків прикладного мистецтва.

Художні колективи Будинку дитячої та юнацької творчості представляють інтереси позашкільників міста Львів на регіональних, всеукраїнських та міжнародних рівнях. Розширюють зв'язки співробітництва художніх колективів БДЮТ з іншими країнами та міжнародними організаціями (Угорщина, Італія, Греція, Болгарія, Польща), їм надаються кращі концертні майданчики міста.

Педагогічний колектив БДЮТ – досвідчені та висококваліфіковані фахівці позашкільної освіти, які спрямовують свою діяльність на формування у дитини особистого Я та колективного МИ.

Педагогічне звання «керівник гуртка-методист» присвоєно 1 педагогічному працівнику закладу;

1 педагогічний працівник має 13 тарифний розряд;

18 педагогічний працівник 12 тарифний розряд;

2 педагогічний працівник 11 тарифний розряд;

Широко впроваджуються інноваційні форми підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в тісній співпраці з кафедрами Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

В Будинку дитячої та юнацької творчості ведеться системна науково-методична робота. Засобами інноваційних форм роботи удосконалюється педагогічна майстерність працівників БДЮТ: педагогічна рада, методична рада, МО керівників гуртків художньо-естетичного напрямку (художня самодіяльність), МО керівників гуртків художньо-естетичного напрямку (декоративно-прикладний відділ), МО керівників гуртків гуманітарного та спортивного відділів, творчі динамічні групи, застосування в системі роботи методичних об'єднань за напрямками виховної роботи, інтерактивних форм роботи з педагогами, наставництво – «Школа молодого фахівця», психолого-педагогічні тренінги, постійнодіючий психолого-педагогічний семінар, методичні дні, тижні, семінари – практикуми, консультації тощо.

В БДЮТ створена система роботи з обдарованими та здібними дітьми (щорічно понад 320 вихованців стають переможцями у заходах різного рівня).

Будинок дитячої та юнацької творчості пишається своїми випускниками. За статистикою упродовж трьох років майже 15% випускників закладу пов'язали своє професійне життя з тим чи іншим видами мистецтва. На даний час у закладі працює 1 керівник гуртка з числа його випускників, який продовжує свою діяльність в якості педагога (Марущак С.С.).

У 2011 році заклад визнано атестованим з відзнакою (високий рівень) за відповідними рівнями освіти та ліцензованими обсягами прийому терміном на 10 років.

Дослідницька і проектна діяльність БДЮТ у сфері позашкільної освіти має наступні напрями:

- розробка і апробація змісту позашкільної освіти;
- впровадження нових педагогічних й інформаційних технологій;
- оптимізація партнерських і соціокультурних зв'язків;
- вдосконалення організаційно-правових, фінансово-економічних, матеріально-технічних умов діяльності БДЮТ.

Партнери БДЮТ в інноваційній діяльності:

загальноосвітні заклади;

позашкільні заклади;

Інноваційна діяльність БДЮТ отримала відзнаки на виставках та конкурсах освіти:

- Міський конкурс «Успішний педагог» - 2018, 2019, 2020, 2021 роки»
(Светліца В.П., Локатир О.В., Стінська Г.Я., Вовк О.М., Савельєва К.Р.,
Марущак С.С.)

3. МЕТА І ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БДЮТ

Нормативно-правові підстави для розроблення Стратегії розвитку БДЮТ:

Закони України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Положення про позашкільний навчальний заклад.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 року №344.

Концепція Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 рр., Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580/2015.

Державна цільова програма розвитку позашкільної освіти на період до 2021 року;

Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), затверджена постановою КМУ 3 листопада 1993 р. №896.

Стратегічна мета – створити діючу полісистемну модель інноваційного закладу позашкільної освіти, який ефективно реалізує систему позашкільної освіти, відповідно до європейських стандартів якості освіти, потреб особистості, суспільства і держави.

Об'єкт – полісистемна модель інноваційного закладу позашкільної освіти, який ефективно реалізує систему позашкільної освіти.

Предмет – освітній процес організації та розвитку комунального закладу позашкільної освітній «Будинок дитячої та юнацької творчості Франківського району м. Львова» Львівської міської територіальної громади.

Стратегічні напрями діяльності:

– створення інноваційного освітнього простору шляхом модернізації змісту позашкільної освіти, забезпечення організаційного та науково-методичного розвитку закладу (удосконалення нормативно-правової бази у сфері позашкільної освіти; удосконалення науково-методичного супроводу; реалізація завдань комплексних цільових державних, обласних, міських програм розвитку позашкільної освіти);

- створення ефективної гнучкої адаптованої системи надання якісних освітніх послуг вихованцям закладу з урахуванням соціально-економічного та культурного потенціалу, суспільних викликів і потреб учасників освітнього процесу щодо якості освіти (запровадження освітнього менеджменту управлінської діяльності, маркетингова діяльність закладу; оптимізація мережі гуртків; інноваційна діяльність педагогів БДЮТ);
- створення системи соціальної адаптації особистості дитини шляхом забезпечення доступності позашкільної освіти (відкриття гуртків на базі шкіл району; створення інформаційного освітнього простору; організація змістовного дозвілля; участь вихованців у фестивалях-конкурсах різного рівня; проведення заходів на реалізацію програм розвитку позашкільної освіти; удосконалення форм учнівського самоврядування; взаємодія з батьками вихованців - психолого-педагогічна просвіта та науково-обґрунтована допомога; соціальне партнерство з батьками - створення спільнозначущих проектів; організація роботи з дітьми з особливими потребами; профорієнтаційне спрямування гурткової роботи; запровадження комплексу інноваційних цільових проектів);
- створення умов для роботи з обдарованими дітьми й талановитою учнівською молоддю (залучення вихованців до гурткової роботи за різними напрямками позашкільної освіти; проведення та участь у заходах на реалізацію завдань програм розвитку позашкільної освіти; участь вихованців у фестивалях, конкурсах різного рівня; запровадження комплексу інноваційних цільових проектів);
- створення функціональної організації структуризації організаційно-управлінської роботи закладу шляхом впровадження демократичної моделі управління (структуризація управлінської системи БДЮТ по вертикалі);
- створення умов для професійного зростання та розкриття творчого потенціалу кожного педагогічного працівника закладу (атестація, курси підвищення кваліфікації, обмін ефективним досвідом педагогічної діяльності, самоосвітня діяльність педагогів, конкурси професійної майстерності).

Стратегічні завдання:

- Забезпечити ефективність управління розвитком Позашкільний освітній заклад «Будинок дитячої та юнацької творчості Франківського району м. Львова» Львівської міської територіальної громади (змодельовати організацію структури управління закладом по вертикалі).

- Реалізувати завдання комплексних цільових державних, обласних, міських програм розвитку позашкільної освіти (розробити заходи для виконання завдань).
- Сприяти вдосконаленню нормативно-правової бази у сфері позашкільної освіти (приймати участь в обговоренні проектів нормативних актів).
- Створити гнучку адаптовану систему надання якісних освітніх послуг дітям та учнівській молоді (змоделювати процес маркетингової діяльності БДЮТ).
- Створити систему соціальної адаптації особистості дитини (змоделювати процес соціалізаційної адаптації особистості дитини в умовах позашкільного навчального закладу).
- Забезпечити умови розкриття, розвитку та реалізації творчого потенціалу вихованців закладу (змоделювати процес розвитку творчого потенціалу вихованців на заняттях гуртковою роботою).
- Підвищити рівень навчального, навчально-методичного забезпечення діяльності закладу (змоделювати процес навчальної, навчально-методичної роботи БДЮТ).
- Забезпечити розвиток системи підготовки педагогічних кадрів (змоделювати процес професійного зростання педагогів БДЮТ).
- Поглибити міжнародну співпрацю з питань позашкільної освіти (приймати участь у міжнародних конференціях, семінарах, конкурсах, фестивалях, програмах, проектах тощо).

Структуровані етапи реалізації Програми розвитку БДЮТ

Організаційно-проектувальний етап

№ з.п.	Зміст	Термін виконання
1	Визначення стратегічних напрямів розвитку. Розроблення програми та концепції розвитку закладу: теоретико-методологічний аспект. Вивчення та аналіз системи позашкільної освіти. <i>Пріоритети: випереджаючий розвиток матеріально-фінансового стану; модернізація нормативного, правового, організаційного, змістового забезпечення і кадрової політики у формуванні пізнавальної, практичної, творчої і соціальної компетенції дітей та юнацтва; забезпечення закладу поліваріантними навчальними програми практичного спрямування</i>	Січень – грудень 2021 р.

Практично-аналітичний етап

№ з.п.	Зміст	Термін виконання
2	Реалізація заходів щодо виконання Програми розвитку БДЮТ. Здійснення моніторингових досліджень. Визначення структурних елементів полісистемної моделі інноваційного позашкільного навчального закладу. <i>Пріоритети: забезпечення заходів щодо реалізації цільових освітніх програм; робота над науково-методичною проблемою закладу; організація змістовного дозвілля вихованців; оптимізація мережі гуртків, відповідно до потреб вихованців, суспільства; запровадження комплексу інноваційних соціально-педагогічних проектів і програм</i>	Січень – грудень 2022 р.
	Створення системи ефективного управління закладом. <i>Пріоритети: формування управлінської компетентності працівників БДЮТ; вдосконалення програмного, методичного, кадрового та інформаційного забезпечення виробництва конкурентоспроможних освітніх послуг удосконалення; удосконалення форм учнівського самоврядування; взаємодія та соціальне партнерство з батьками вихованців; запровадження освітнього менеджменту управлінської діяльності; маркетингова діяльність БДЮТ, інноваційна діяльність педагогів</i>	Січень – грудень 2023 р.
	Консалтинг і поширення досвіду розвитку закладу. <i>Пріоритети: оцінка ефективності виробництва, розвиток форм громадської участі в управлінні, розробка стандартів якості освіти за критеріями особистості, суспільства і держави; участь у фестивалях-конкурсах різного рівня</i>	Січень – грудень 2024р.

Підсумково- прогностичний етап

№ з.п.	Зміст	Термін виконання
3	<p>Розробка діючої полісистемної моделі інноваційного позашкільного навчального закладу. Аналіз результатів запровадженої Програми розвитку БДЮТ. Моніторинг ефективності полісистемної моделі. Визначення основних стратегічних напрямів подальшого розвитку закладу.</p> <p><i>Пріоритети нової моделі: формування освітньої діяльності закладу; створення системи якості освіти (процесу і результатів), розвиток інноваційного ресурсу особистості вихованців і педагогів БДЮТ; активізація участі вихованців і педагогів в інноваційних проектах і програмах державного і міжнародного масштабу</i></p>	Січень – грудень 2025 р.

Принципи планування при складанні Стратегії розвитку БДЮТ:

- Науковості - використання при плануванні досягнень педагогіки, дидактики, психології, фізіології, діагностичних методик.
- Наступності - планування завдань, вибір педагогічних засобів із урахуванням досягнутих результатів.
- Перспективності - врахування перспективного розвитку позашкільного навчального закладу.
- Конкретності - чітка постановка завдання, визначення термінів та виконавців.
- Координації - забезпечення узгодженості всіх позашкільних підсистем, що беруть участь у педагогічному процесі.
- Об'єктивності - планування тільки тих завдань, які реально можуть бути виконані в умовах функціонування закладу.
- Актуальності - першочерговість завдань, які впливають на результативність діяльності.
- Реальності - можливість виконання наміченого.
- Оптимальності - вирішення найбільш важливих питань, що забезпечують рівномірний ритм роботи протягом навчального року.
- Динамічності - внесення при необхідності змін до плану роботи.

Умови та засоби реалізації Стратегії розвитку БДЮТ:

- нормативно-правові як основа правового регулювання розвитку закладу; її складають документи міжнародного, державного та організаційного рівня, Положення, що регулюють діяльність закладу;
- організаційно-управлінські як основа координації освітнього процесу, здійснення моніторингу якості освіти, оновлення фінансово-економічних і матеріально-технічних ресурсів;
- психолого-педагогічні як основа формування у педагогів системного бачення процесу розвитку закладу та актуалізації потреби в удосконаленні та оновленні практики роботи з дітьми, забезпечення готовності педагогів до запровадження інновацій, заохочення їх до творчого розв'язання проблем. Підготовка педагогів до професійної діяльності в режимі змін передбачає підвищення їх інноваційної, акмеологічної культури, спрямованої на вищі професійні досягнення, орієнтацію на педагогічний успіх, розвиток їх професійної компетентності;

- соціально-педагогічні як основа для вивчення ринку освітніх послуг, динаміки споживчого попиту, врахування вимог ринку в організації освітнього процесу, пошуку невикористаних можливостей закладу, забезпечення своєчасного переходу до нових послуг, навчальних програм, науково-методичного супроводу, орієнтації стратегії маркетингу на перспективу, здійснення соціально-педагогічної експертизи стану навчання і виховання особистості у закладі, реалізації запитів громади щодо якості освіти;
- інформаційно-методичні як основа забезпечення інформаційного і методичного супроводу розвитку закладу, забезпечення переваги закладу в умовах конкуренції, формування його позитивного іміджу, як на ринку освітніх послуг міста Кривого Рогу, так і за його межами.

Серед засобів реалізації завдань провідними є організаційно-технологічна, організаційно-масова діяльність педагогів; навчально-виховна, передовий педагогічний досвід; сучасні інформаційно-комунікативні технології тощо.

Умови життєздатності, реальності стратегічного плану розвитку БДЮТ:

- створення нормативно-правових документів у навчальному закладі;
- наявність об'єктивних даних стосовно навчального закладу;
- багатоаспектний аналіз діяльності навчального закладу;
- узгодження стратегій та стратегічного плану на різних рівнях державно – громадського управління;
- визначення та облік ресурсів навчального закладу;
- прийняття пріоритету якості освіти;
- роз'яснення основних напрямів стратегії.

Джерела фінансування:

Важливе значення для розвитку інноваційного позашкільного навчального закладу, забезпечення якості освітнього процесу має наявність сучасної матеріально-технічної бази, що містить: будівлі, споруди, землю, комунікації, обладнання.

Оновлення матеріально-технічної бази забезпечить розвиток сучасного освітнього середовища, комфортні та безпечні умови навчання дітей, які відповідають вимогам санітарно-гігієнічних норм.

Фінансово – господарська діяльність Позашкільний освітній заклад «Будинок дитячої та юнацької творчості Франківського району м. Львова» Львівської міської територіальної громади здійснюється на основі державної політики в галузі позашкільної освіти та перспективних напрямків розвитку закладу, проводиться відповідно до чинного законодавства України та Статуту на основі його кошторису.

Програма розвитку БДЮТ реалізується в межах загального обсягу видатків, виділених бюджетом на відповідні роки, а також передбачає залучення позабюджетних коштів, громадських фондів, спонсорів, меценатів, інших юридичних і фізичних осіб, що не суперечать чинному законодавству України.

Таблиця №2

Прогнозовані обсяги та джерела фінансування

Джерела фінансування	Обсяг фінансування (тис. грн.)	Зокрема за роками				
		2021	2022	2023	2024	2025
Кошти засновників (міський бюджет)	127534,030	86867,974	8197,782	9619,844	11424,215	11424,215
Кошти, отримані від надання закладом освітніх послуг (клуби, секції, концерти, вистави) тощо	-	-	-	-	-	-
Добровільні грошові внески і пожертви батьків, окремих громадян, установ, організацій, юридичних і фізичних осіб	158,201	47,557	5,644	30,000	35,000	40,000
Послуги за оренду майна	-	-	-	-	-	-
Всього:	127692,231	86915,531	8203,426	9649,844	11459,215	11464,215

Очікувані результати:

Основними результатами реалізації Стратегії розвитку БДЮТ будуть системні й позитивні зміни в його діяльності:

- розвиток інноваційного ресурсу особистості вихованців і педагогів БДЮТ;
- створення системи якості освіти (процесу і результатів);
- підвищення ефективності управління розвитком БДЮТ шляхом удосконалення державно-громадського управління;
- підвищення конкурентоспроможності закладу, зайняття провідного місця у ринковій ніші надання освітніх послуг у сфері позашкільної освіти міста;
- створення освітньо-виховного поля, системи соціальної адаптації особистості дитини в умовах позашкільного навчального закладу;
- створення умов для розвитку творчого потенціалу вихованців БДЮТ у процесі гурткової роботи;
- підвищення якості навчального, навчально-методичного, науково-методичного забезпечення діяльності закладу;
- створення системи підвищення професійної компетентності педагогів з новітніх форм, технологій організації навчально-виховного процесу;
- піднесення авторитету БДЮТ як інноваційного позашкільного навчального закладу;
- оновлення матеріально-технічної бази БДЮТ;

Оцінювання ефективності результатів Стратегії розвитку БДЮТ буде здійснюватися шляхом запровадження системного моніторингу якості та змін позашкільної освіти на всіх рівнях.

Контроль виконання Програми розвитку БДЮТ:

Аналіз результативності впровадження Стратегії розвитку БДЮТ та експертиза її реалізації буде здійснюватися на основі моніторингу. Обговорення результатів аналізу на засіданнях: педагогічної ради, методичної ради та на загальних зборах трудового колективу БДЮТ.

4. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СИТУАЦІЇ

Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта розвиває і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал держави, є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

Виклики XXI століття, економічний та соціальний розвиток суспільства потребують від освіти здатності до оновлення, відкритості новому, орієнтованості на майбутнє. Сучасний освітній процес має бути спрямований на динамічні зміни в навколишньому світі, на розвиток різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості. Завданням освіти стає не перенаситити дитину певними знаннями, а розвивати її здібності, навчати самостійно визначатися у світі, приймати обґрунтовані рішення щодо свого майбутнього, бути активним і мобільним суб'єктом на ринку праці.

Український учений І. Зязюн стверджує, що смислом і метою сучасної освіти має стати «людина в постійному розвитку, її духовне становлення, гармонізація її відносин із собою та іншими людьми, світом... Система освіти створюється для людини, функціонує і розвивається в її інтересах, слугує повноцінному розвитку особистості і, в ідеалі, її призначення – щастя людини».

Наразі стан справ у галузі освіти, темпи та глибина перетворень не повною мірою задовольняють потреби особистості, громади, суспільства і держави. Глобалізація, перехід до високих технологій та інформаційного суспільства ставлять завдання забезпечити пріоритетність розвитку освіти, доступність здобуття якісної освіти.

Якість освіти – поняття, що сьогодні на вістрі дискусій не тільки у вітчизняних освітянських колах, а й у міжнародному просторі. Ми є свідками гострих суперечок та постійних обговорень щодо визначення якості освіти, починаючи з навчальних досягнень учнів і закінчуючи якістю діяльності освітніх закладів та якістю надання освітніх послуг.

Позашкільна освіта є складовою системи неперервної освіти, яка забезпечує розвиток здібностей і обдарувань дітей шкільного віку, задоволення їхніх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному самовизначенні та творчій самореалізації. Це цілеспрямований, цілісний процес, зміст якого

засновується на ідеї розвитку особистості, цільового вибору, що загалом доповнює загальну середню освіту.

У нинішній ситуації, в період реформування всіх ланок суспільного життя, нарощуються виклики системи освіти взагалі і позашкільної зокрема. Все гостріше стає питання суспільного розуміння необхідності позашкільної освіти, визначення її ролі і місця в системній архітектурі освіти, яке має бути зафіксоване новою редакцією Закону України «Про освіту».

Науковці наголошують на необхідності донесення до всіх і кожного інформації про місію позашкільної освіти, яка полягає у більш повному забезпеченні права дитини на розвиток і вільний вибір різних видів діяльності у вільний час. Саме у цьому секторі освіти, на думку Олени Биковської, пришвидшується особистісне і професійне самовизначення дітей та підлітків. «Позашкільна освіта є потужним каталізатором процесу розвитку особистості, засобом включення її в соціокультурну практику» - зазначає науковець.

Провідні фахівці позашкільля наголошують, що позашкільна освіта має конкурентні переваги в порівнянні з іншими видами формальної освіти:

1. це «територія свободи», яка не має жорстких вимог, має необхідну гнучкість, забезпечує свободу вибору виду діяльності;
2. сектор де створюються умови для реалізації дитиною власної освітньої траєкторії;
3. забезпечується широка варіативність змісту і форм організації освітнього процесу;
4. доступність позашкільної освіти, яка є важливим фактором забезпечення соціальної стабільності і справедливості в суспільстві шляхом створення умов для успішності кожної дитини незалежно від місця проживання і соціально-економічного статусу родини.

Основними проблемами існуючої позашкільної освіти, на думку експертів української освітньої політики, є наступні:

- позашкільна освіта не в повній мірі відповідає потребам юнацтва в соціальному самоствердженні й самостійності, орієнтації молоді на вибір способу життя, професії, референтних груп людей;
- позашкільна освіта недостатньо сприяє формуванню у юнацтва і молоді прагматичної мотивації діяльності задля власного заробітку і фінансової незалежності від батьків;
- в позашкільній освіті вербальні форми передавання освітньої інформації все ще домінують;

- організаційні форми позашкільної освіти недостатньо відповідають принципам індивідуальності, професійної мобільності, потребам соціалізації юного покоління.
- на існуючих базах неможливо задовольнити широке поле інтересів сучасної дитини;
- фінансово-економічні схеми і організаційно-правові форми діяльності закладів позашкільної освіти недостатньо ефективні. Відсутні фінансова самостійність і юридична відповідальність за результати праці: оплата праці орієнтована на процес, а не на результати освітньої діяльності. Тому сфера позашкільної освіти втрачає інвестиційну привабливість.

Державна система освіти потребує реформування. Слід вдосконалити систему управління освітою, підвищити ефективність фінансування і конкурентоспроможності освіти. Практичні кроки державного реформування освіти є актуальними і для позашкільних закладів. Зокрема, за думкою науковців, необхідно:

- залишити позашкільну освіту серед пріоритетів освітньої політики держави як одну із умов розвитку особистості дитини, її талантів і нахилів;
- розробити та затвердити нову Концепцію позашкільної освіти України з урахуванням викликів і вимог сучасності;
- чітко визначитись з поняттями, які використовуються в новій редакції Закону України «Про освіту», не допустивши вилучення позашкільної освіти із структури «формальної освіти»;
- переглянути й удосконалити систему науково-методичного забезпечення позашкільної освіти;
- забезпечити реалізацію комплексу заходів, спрямованих на підняття престижу педагога позашкільної освіти у суспільстві;
- на законодавчому рівні убезпечити заклади позашкільної освіти від зміни форм власності та передачі їхнього майна;
- впроваджувати нові моделі фінансування позашкільних навчальних закладів та шляхи модернізації їх матеріально-технічної бази;
- підвищити рівень самостійності в розпорядженні фінансовими ресурсами;
- створити незалежні кваліфікаційні центри для підтвердження кваліфікації в європейській системі стандартів;
- створити умови для раннього виявлення творчих здібностей дітей;
- запровадити сучасні інформаційно-комунікативні технології в закладах позашкільної освіти;
- запровадити програми безперервного стажування на виробництві;

- розширити можливості залучати додаткові кошти (благодійні цільові некомерційні фонди, грантова підтримка дослідних проектів і освітніх інновацій, платні послуги тощо).

У свою чергу закладам позашкільної освіти потрібно:

- активніше використовувати потенціал сучасних засобів комунікації для розвитку партнерства з родинами, бізнес-структурами, неурядовими організаціями, підвищення рівня поінформованості про свої досягнення і проблеми.
- розвивати інфраструктуру позашкільної освіти відповідно до вимог сьогодення.
- оновити зміст позашкільної освіти у відповідності до інтересів дітей, потреб сімей і суспільства.
- розширити пропозиції сучасних освітніх послуг.
- розвивати міжнародне співробітництво у сфері позашкільної освіти, адаптувати і використовувати кращий європейський і світовий досвід.

5. МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ БДЮТ

Для успішного вирішення проблемних питань сьогодення позашкільний навчальний заклад нового типу має запроваджувати логістику реалізації маркетингової стратегії, шукати власний шлях розвитку й підтримки діяльності, стати інноваційним майданчиком для апробації освітніх моделей і технологій майбутнього та дійсно відкритою соціально-педагогічною системою, для сучасних технологій, сучасних напрямлень роботи, які викликають у дітей зацікавленість.

Маркетингова діяльність БДЮТ спрямована на поліпшення роботи з дітьми, забезпечення умов для творчого розвитку особистості, адаптацію вихованців до життя в суспільстві, зміцнення їхнього здоров'я, професійного самовизначення, виховання загальної культури учнів.

Чинники, що зумовлюють використання маркетингу в БДЮТ

- модернізація освіти: реалізація трьох ключових напрямів – доступність, якість і ефективність;
- зміна функції освітнього закладу: не передача знань, а розвиток особистості з урахуванням внутрішнього потенціалу;
- фінансування місцевими органами, економія і оптимізація;
- зростання вимог споживачів;
- діяльність інших освітніх організацій (приватних, громадських тощо);
- прискорення темпів змін навколишнього середовища;
- нормативні можливості залучення позабюджетних надходжень.

Завдання, функції й особливості застосування маркетингу в БДЮТ:

Основні завдання:

- вивчати ринок споживачів;
- пристосовувати діяльність закладу до потреб споживачів;
- вплинути на ринок, громадський попит у власних інтересах.

Основні функції:

- планування асортименту освітніх послуг;
- формування попиту та організація реклами й заходів для просування освітніх послуг;
- реалізація програми: управління й регулювання освітнього процесу; підтримка споживачів до отримання конкретного профілю освіти;

- визначення відповідності запитів і потреб кожного сегмента цінностям і можливостям закладу;
- визначення найбільш вигідного для БДЮТ сегмента, цільової аудиторії споживачів.

Особливості застосування маркетингу в БДЮТ:

- орієнтація на досягнення результатів, закріплених законодавчо й нормативно;
- відповідність можливостей БДЮТ потребам і запитам особистості й різних соціальних груп;
- визначення певної соціальної ролі закладу в задоволенні потреб громади.

Система маркетингу в БДЮТ

- аналіз ринкових можливостей і маркетингового середовища:
- макросередовище – соціально-економічні й політичні умови, характерні для країни загалом;
- конкурентне середовище – наявні й приховані суперники на ринку освітніх послуг;
- ринкове середовище – споживачі, фінансування (бюджет, спонсори);
- громадське середовище – соціум, інститут влади, управління;
- внутрішнє середовище – адміністрація, педагогічний колектив, обслуговуючий персонал, контингент учнів, батьківська громада.

Сегментування ринку і вибір споживачів

Розподіл великої адресної групи споживачів, орієнтованих на здобуття освіти, на підгрупи чи сегменти, у яких потреби й запити однакові.

Позиціонування і маркетинг комунікацій

Створення бранда, налагодження особистих контактів, реалізація PR, спеціальних акцій, Інтернет-контенту тощо.

Складові іміджу БДЮТ:

- загально реноме, швидкість реагування на потреби споживача;
- інноваційний потенціал і його реалізація через престижні освітні програм;
- рекламна політика та зв'язки з громадськістю;
- рівень розвитку й характер міжрегіональних і міжнародних зв'язків;
- рівень фінансової забезпеченості;
- конкурентний статус;
- інформаційні комунікації.

Структура іміджу БДЮТ складається із уяви:

- про особистість керівника;
- про якість позашкільної освіти;
- про стиль БДЮТ: традиції, корпоративна культура, наявність інновацій, контакти, кадри, бренди, результативність, загальний рейтинг серед ПНЗ міста.

Імідж БДЮТ оцінюють: учні, батьки, конкуренти, партнери, освітні інституції, органи управління освітою, органи місцевого самоврядування, ЗМІ, громадськість.

Шляхи просування бренда через:

- освітнє середовище (конференції, семінари, майстер-класи тощо).
- ЗМІ галузеві, місцеві;
- видавничу діяльність (методичні посібники, CD – диски, відео-фільм);
- неформальні комунікації;
- громадські організації;
- виставкову діяльність;
- культурологічні, просвітницькі, освітні, туристко-краєзнавчі проекти;
- винання власних друкованих продуктів;
- фірмовий стиль і створення власного бренд-буку (слоган, гімн, логотип, кольори, символи, кліпи, фірмовий стиль, контент: сайт, соціальні мережі);
- співпраця з партнерами з колегами;
- власні корпоративні проекти.

Ефективність управління освітнім процесом в сучасних позашкільних навчальних закладах багато в чому залежить від швидкості реакції освітньої системи на зміну внутрішніх і зовнішніх умов, тобто від її гнучкості.

На початку модернізації управлінської діяльності адміністрацією БДЮТ було впроваджено використання маркетингового підходу щодо вивчення задоволення освітніх потреб криворожан через проведення аналізу внутрішнього й зовнішнього середовища закладу позашкільної освіти «Будинок дитячої та юнацької творчості Франківського району м. Львова» Львівської міської територіальної громади, визначення об'єктивної низки власних проблем, сильних сторін та можливостей а також враховано такі загрози та виклики, які є серйозними чинниками для системи позашкільної освіти.

Нами використано традиційний метод SWOT-аналіз - аналіз в стратегічному плануванні, що полягає в розділенні чинників і явищ на чотири

категорії: сильних і слабких сторін проекту, можливостей, що відкриваються при його реалізації та небезпек, пов'язаних з його здійсненням.

Цей акронім представлено візуально у вигляді таблиці (див. табл. №3).

Таблиця №3

SWOT-аналіз освітньої діяльності БДЮТ

	ПОЗИТИВНИЙ ВПЛИВ	НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ
	Сильні сторони (strengths)	Слабкі сторони (weaknesses)
ВНУТРІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	<ul style="list-style-type: none"> - доступність освітніх послуг за напрямками позашкільної освіти; - забезпечення закладу поліваріатними навчальними програмами практичного спрямування (типові, адаптовані, авторські); - висококваліфікований та працездатний педагогічний колектив; - збереження традицій спадковості поколінь педагогічних династій працівників ЦДЮТ; - існуюче внутрішнє конкурентоспроможне середовище; - створений позитивний імідж закладу серед ПНЗ міста; - профорієнтаційна направленість гуртків відповідно до профілю діяльності; - високий рівень творчих досягнень учнів (міські, регіональні, всеукраїнські, міжнародні фестивалі-конкурси) 	<ul style="list-style-type: none"> - недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення; - недостатній рівень забезпеченості ІКТ; - застарілі меблі та технічне оснащення; - відсутність фінансових можливостей стимулювати та підтримувати діяльність творчих, прогресивних, ініціативних працівників та учнів; - відсутність фінансової самостійності та юридичної відповідальності за результати праці

ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	Можливості (opportunities)	Загрози (threats)
	<ul style="list-style-type: none"> - встановлення зв'язків з молоддю країн Європи через програми молодіжних обмінів та листування, виконання спільних проєктів, виступи на фестивалях-конкурсах; - поява нових освітніх потреб; - нові технології; - дієва система безперервної освіти педагогічних кадрів БДЮТ; - високий рівень адміністративно-громадської взаємодії в управлінні закладом; - додаткові освітні послуги; - оновлена матеріально-технічна база; - високий рівень конкурентоспроможності закладу на ринку освітніх послуг 	<ul style="list-style-type: none"> - нове нормативно-правове законодавство України; - нестабільна економічна й політична ситуація в країні; - нестабільна демографічна ситуація в країні; - відсутність фінансування; - слабка фандрайзингова діяльність; - не готовність певної частини педагогів до інноваційної діяльності; - зростання зовнішніх вимог до якості освіти

Сильні сторони БДЮТ покликані забезпечити його прискорене просування до досягнення стратегічних цілей, у той час як його «слабості» викликають гальмування. Тут також природно враховувати можливості й погрози зовнішнього середовища, без яких неможливо вірно визначити сценарії розвитку позашкільного закладу.

Слабкість - негативна властивість навчального закладу, що визначає її гальмування в процесі руху до досягнення стратегічних цілей. Гальмування стає істотним при злитті (синтезі) основних слабостей організаційної системи з істотними погрозами зовнішнього середовища. При цьому також не можна ігнорувати сильні сторони закладу освіти й можливості зовнішнього середовища. Так формується варіант песимістичного сценарію розвитку закладу. Такий сценарій може трансформуватися в «спіраль краху», якщо має місце тенденція («ефект доміно») до ослаблення можливостей і сильних сторін, з одного боку, і посиленню погроз зовнішнього середовища в сполученні з наростанням слабких сторін навчального закладу.

Можливості - це тенденції або події в зовнішньому середовищі, при правильній відповідній реакції на які навчальний заклад домагається істотного просування до поставлених стратегічних цілей.

Загрози - це тенденції або події в зовнішньому середовищі, які під час відсутності відповідної реакції спричиняють значне погіршення стану навчального закладу на шляху до виконання своїх планів.

6. ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БДЮТ

Таблиця №4

Заходи для реалізації завдань Стратегії розвитку БДЮТ

№ з.п.	Завдання програми	Заходи	Виконавці
1	Забезпечити ефективність управління розвитком БДЮТ	Удосконалення державно-громадського управління закладом	Адміністрація
2	Реалізувати завдання комплексних цільових державних, обласних, міських програм розвитку позашкільної освіти	Розроблення заходів для виконання комплексних цільових державних, обласних, міських програм розвитку позашкільної освіти та впровадження їх у практику роботи педагогічного колективу БДЮТ	Адміністрація, Зав. методичним відділом, Методист
3	Удосконалити нормативно-правову базу у сфері позашкільної освіти	Участь в обговорення проектів нормативних актів, положень у сфері позашкільної освіти	Адміністрація
4	Створити систему соціальної адаптації особистості дитини		Психолог
4.1	Удосконалити та розвинути мережу гуртків БДЮТ	Збереження реальної мережі гуртків	Адміністрація
		Відкриття нових гуртків за напрямками позашкільної освіти:	Адміністрація
		Гурток «Майстерня технічної творчості»	
		Театральний гурток	

		Гурток рукоділля (вишивка, валяння, квілінг)	
		Гурток "Джерело здоров'я" (фізкультурно-оздоровчий)	
		Гурток сучасного танцю	
		Гурток "Арт студія "Фантазія"	
		Гуртка комплексного розвитку дітей дошкільного віку (підготовка до школи)	
		Гуртка гітаристів	
4,2	Створити умови для доступності дітей і молоді до якісної позашкільної освіти	Інформування громади міста щодо реальної мережі гуртків у БДЮТ, виступи адміністрації та творчих колективів на телебаченні в мережі інтернет, підготовка оголошень в ЗМІ, інформування в навчальних закладах міста, району	Адміністрація
		Відкриття гуртків БДЮТ на базі шкіл	Адміністрація
		Покращення матеріально-технічної бази БДЮТ	Адміністрація
4,3	Створити інноваційний освітній простір ЦДЮТ	Комп'ютеризація освітнього та управлінського процесу	Адміністрація
		Запровадження інформаційно-комунікативних технологій у навчально-виховний процес	Педагогічний колектив
		Забезпечення функціонування та розвитку сайту БДЮТ	Адміністрація
		Створення локальної мережі БДЮТ	Адміністрація
4,4	Організовувати змістовне дозвілля вихованців	Проведення загальномасових заходів, тематичних свят та урочистостей	Завідувач методичним відділом, культурорганізатор, методист, педагогічний колектив

4,5	Організувати роботу з дітьми з особливими потребами	Впровадження елементів інклюзивного навчання у гурткову діяльність.	Педагогічний колектив
		Індивідуальні та групові заняття.	
		Організація масових заходів	
4,6	Організувати роботу з батьками вихованців	Психологічна просвіта та науково-обґрунтована допомога	Практичний психолог
		Створення спільнозначущих соціальних проектів з батьками	Адміністрація Практичний психолог
		Залучення батьків до участі у благодійних акціях	Адміністрація Педагогічний колектив
		Проведення загальних батьківських зборів	Адміністрація
		Залучення батьків до організації та проведення масових заходів закладу	Адміністрація Керівники гуртків
		Залучення батьків вихованців до вирішення загальних проблем закладу через їх участь у роботі Ради ЦДЮТ, педагогічної ради, батьківських комітетів	Адміністрація Керівники гуртків
		Вивчення рівня задоволеності батьків діяльністю закладу	Практичний психолог
4,7	Організувати профорієнтаційну роботу	Відвідування вихованцями дня відкритих дверей за профілем діяльності	Педагогічний колектив
		Участь у майстер-класах за профілем діяльності	Педагогічний колектив
		Проведення місячників профорієнтації	Педагогічний колектив
		Дослідження з профспрямованості вихованців. Заняття з профорієнтації, консультування	Практичний психолог

5	Підвищити рівень навчального, навчально-методичного, науково-методичного забезпечення діяльності закладу	Удосконалення науково-методичної роботи шляхом оновлення системи методичної діяльності	Заступник директора з НВР
		Співпраця з міським методичним кабінетом	Адміністрація Методисти
		Розробка та видавництво сценаріїв та авторських навчальних програм	Педагогічні працівники
		Участь педагогів в конкурсах педагогічної майстерності різних рівнів	Педагогічні працівники
		Участь педагогів у науково-практичних конференціях різного рівня	Педагогічні працівники
		Запровадження сучасних та інноваційних технологій виховання	Педагогічні працівники
		Запровадження комплексу інноваційних соціально-педагогічних проектів і програм	Адміністрація Методисти Педагогічні працівники
		Моніторинг досягнень вихованців ЦДЮТ	Адміністрація Зав. метод. відділом
6	Створити гнучку адаптовану систему надання якісних освітніх послуг вихованцям закладу	Формування попиту та організація реклами для просування освітніх послуг (створення бранда, налагодження особистих контактів, реалізація PR, спеціальних акцій, Інтернет-контенту тощо)	Адміністрація Педагогічний колектив
		Оптимізація мережі гуртків	Адміністрація
7	Забезпечити розвиток професійного зростання та розкриття творчого потенціалу кожного	Співпраця з партнерами з колегами, власні корпоративні проекти	Адміністрація Педагогічний колектив

педагогічного працівника БДЮТ, професійного зростання та розкриття творчого потенціалу кожного педагогічного працівника БДЮТ	Атестація педагогічних працівників БДЮТ	Адміністрація
	Організація підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних працівників закладу	Адміністрація
	Вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду керівників гуртків БДЮТ	Педагогічні працівники
	Організація самоосвітньої діяльності керівників гуртків	Педагогічні працівники
	Організація школи молодого педагога	Зав. методичним відділом
	Конкурси професійної майстерності	Педагогічні працівники
	Участь творчих колективів та окремих вихованців ЦДЮТ у міжнародних конкурсах, фестивалях, змаганнях	Керівники творчих колективів
8	Поглибити міжнародну співпрацю з питань позашкільної освіти	Керівники творчих колективів

7. ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНИЙ АПАРАТ

Для суб'єктів, які беруть участь у реалізації освітнього потенціалу БДЮТ, необхідно перш за все означити базові дефініції, поняття і терміни. Зафіксований понятійний апарат сприяє кращому розумінню, презентації та ефективній реалізації місії позашкільного освітнього закладу «Будинок дитячої та юнацької творчості Франківського району м. Львова» Львівської міської територіальної громади.

Понятійно-категорійний апарат стратегії складено, спираючись на державні документи, що регламентують сферу освіти в Україні.

Основними поняттями і категоріями педагогіки позашкільної освіти є «особистість», «вільний час», «освіта», «виховання», «розвиток», «навчання», «соціалізація», «культура», «діяльність», «творчість», «дозвілля», «пізнання» тощо.

Особистість – це людина, яка має свідомість, що досягла певного рівня психічного розвитку. Особистість перебуває в центрі уваги позашкільної освіти. Людина стає особистістю в процесі навчання, виховання, розвитку, соціалізації. Саме особистість посідає визначальне становище в суспільстві, виконуючи в ньому певну суспільну роль чи функцію.

Освіта – процес і результат засвоєння, збагачення і передачі соціального досвіду від попередніх поколінь до наступних. Категорія «освіта» стосується людини і лише її. Освіта пов'язана із соціальним досвідом людства, навчанням, вихованням, розвитком і соціалізацією підростаючого покоління. Історично обумовлюється процесом накопичення знань, розвитком знарядь праці і способами діяльності.

Виховання – цілеспрямований процес засвоєння людиною соціально значущого і життєво необхідного досвіду попередніх поколінь. Виховання спрямовано на розвиток особистості людини з урахуванням її індивідуальності й унікальності досвіду. Це суб'єкт-суб'єктний процес, організатором якого з одного боку, є педагог (або педагогічна система), з іншого – сам вихованець.

Розвиток – процес становлення і збагачення особистості під впливом зовнішніх і внутрішніх керованих і некерованих факторів. Рушійними силами розвитку особистості є суперечності між потребами людини і можливостями їх задоволення.

Навчання – цілеспрямований процес взаємодії педагога і учня. Навчання формує в особистості світогляд, соціальні настанови, ціннісні орієнтації, розвиває духовні й матеріальні потреби, ознайомлює з формами спільної

діяльності та спілкування особистості з колективом. Виховуюче навчання забезпечує органічний взаємозв'язок між життєво важливими знаннями, навичками та досвідом морально-творчої діяльності особистості.

Соціалізація – двосторонній взаємообумовлений процес взаємодії людини і соціального середовища. Передбачає включення людини в систему суспільних відносин шляхом як засвоєння соціального досвіду, так і самостійного відтворення цих відносин. У процесі соціалізації формується унікальна, неповторна особистість.

Вільний час – частина часу, що залишається після відрахування непорушних необхідних його витрат. Явище вільного часу відрізняється винятковою складністю. Дитина ніколи не буває вільною від самої себе. Тому позашкільна освіта створює простір для навчання, виховання, розвитку і соціалізації особистості у вільний час. Загальний фонд часу дітей розділяється на: робочий час; неробочий час; вільний час; інші витрати часу. Робочий час включає час навчання в школі, фактичної роботи. При цьому неробочий час – це час домашньої праці, догляду за собою, пересування на заняття і назад, задоволення фізіологічних потреб (сон, їжа). Вільний час включає навчання, самоосвіту, активний відпочинок і т.п.

Дозвілля – діяльність людини, якою вона займається у вільний час. Розрізняють такі види дозвілля: відпочинок, творчість, розваги, самоосвіта, свята. Дозвілля існує як особлива сфера соціалізації дітей. У ній природно реалізуються їхні інтереси і потреби, особистісні і соціальні амплуа, розвивається активність, творча ініціатива, здійснюється пошук нових ціннісних орієнтирів шляхом вільного вибору видів діяльності.

Культура – це сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства та особистості. Відображає історично досягнутий рівень розвитку суспільства і людини, втілюється в результатах діяльності. Культура як сфера духовного життя суспільства охоплює, насамперед, систему виховання, освіти, творчості, а також заклади, установи й організації, що забезпечують її функціонування (позашкільні навчальні заклади, школи, клуби, музеї, бібліотеки тощо).

Діяльність – специфічно людська регульована свідомістю активність, що породжується потребами і спрямована на пізнання і перетворення зовнішнього світу. Основними видами діяльності є: гра, навчання, праця, спілкування.

Пізнання – діяльність людини, спрямована на отримання достовірних знань про світ.

Творчість – діяльність людини, спрямована на створення нових духовних та матеріальних цінностей.

Компетентність (як загальний опис освітнього результату) – здатність вирішувати проблеми й типові завдання, які виникають в реальних життєвих ситуаціях), для чого використовують знання і здібності, а також навчальний і життєвий досвід.

Педагогічний процес – динамічна система, яка об'єднує процеси навчання, виховання, розвитку і самовдосконалення особистості. Процес, сутність якого полягає у забезпеченні єдності навчання, виховання і розвитку на основі цілісності і загальності.

Предмет навчальний (освітній) – цілеспрямована свідомо організована динамічна взаємодія вихователів і вихованців; цілісний процес, що органічно поєднує, навчання, виховання та розвиток вихованців.

Менеджмент в освіті – це комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності.

Маркетинг освітніх послуг – це науково-практична дисципліна, яка вивчає і формує філософію, стратегію і тактику цивілізованого мислення та дійства, поведінки та відносин суб'єктів ринку освітніх послуг – освітніх закладів, організацій-користувачів, тих, що навчають, а також органів державного та місцевого управління.

Маркетинг освітнього закладу можна визначити як «засіб», за допомогою якого навчальний заклад інформує і просуває свої цілі, цінності й послуги учням, батькам, своїм працівникам і суспільству загалом. Головна мета «некомерційних організацій», якими є позашкільні навчальні заклади, - не отримувати прибуток, а досягти соціального ефекту.

Соціальний маркетинг – планування, виконання і контроль програм, що своєю метою мають добитися прийняття будь-якої соціальної ідеї, проекту чи завдання цільової групи населення.

Проект – діяльність, спрямована на створення певного продукту чи послуги протягом визначеного терміну та за певних фінансових обмежень. Проект може створювати цінність як у матеріальному, так і в нематеріальному вимірах

Консалтинг (англ. *consulting*):

1. будь яка форма надання допомоги відносно змісту, процесу, структури завдань тому, хто є відповідальним за їх виконання;
2. консультативна служба, яка надає організаціям кваліфіковані послуги з управління (зокрема: навчання, інструктаж, дослідження, розробка систем тощо).

Фандрайзинг (англ. *fundraising*) – процес залучення грошових коштів та інших ресурсів (людських, матеріальних, інформаційних тощо), які організація не може забезпечити самостійно, та які є необхідними для реалізації певного проекту або своєї діяльності в цілому.

Стратегія – це довгостроковий, якісно визначений напрям розвитку навчального закладу, який інтегрує місію, цілі, норми та дії в єдине ціле, визначає ресурсне забезпечення з врахуванням внутрішніх переваг та недоліків організації.

Система – це сукупність елементів, певним чином пов'язаних і взаємодіючих між собою для виконання заданих цільових функцій.

Полісистема – «гетерогенна, ієрархізована система систем, які взаємодіють між собою, спричинюючи неперервний динамічний процес еволюції в межах полісистеми як цілого»; «множинна система, система різноманітних систем, які перетинаються одна з іншою і частково накладаються одна на одну, використовуючи хоча й різні параметри, однак функціонуючи як одне структуроване ціле»

Педагогічна система і її модифікації («виховна система», «освітньо-виховна система», «система освіти») – одна з основних у термінологічно-понятійному апараті педагогіки:

Будь-яке об'єднання людей, перед яким ставляться педагогічні цілі і вирішуються педагогічні завдання, є педагогічною системою».

Будь-яке об'єднання людей, де їхня діяльність (пізнавальна, учбова, трудова, етична, суспільно-політична, художньо-естетична, природоохоронна, ігрова, вільного спілкування тощо) є джерелом педагогічних цілей і засобом їх досягнення одночасно, становить педагогічну систему.

Педагогічна система – один з видів складної соціальної динамічної системи управління, до складу якої входять дев'ять інваріантних компонентів: метасистеми; підсистема, що управляє (зокрема, педагог); керована підсистема (зокрема, вихованець); взаємодії і взаємини цих підсистем; зміст діяльності

системи; засоби, що забезпечують роботу системи; організаційна форма системи; методи роботи системи; продукти роботи системи.

Педагогічна система – багаторівнева полісистема, в якій складові її елементи впорядковані і зберігають властивість цілісності. У різнобічних зв'язках полісистеми суперечливо взаємодіють різні структури, тенденції, процеси.

Модель – (лат. *modulus* - зразок, копія, міра, взірець) має багато значень. Основні означають: Зразковий екземпляр. Тип, марка, зразок конструкції. Умовний образ, аналог певного об'єкта, процесу чи явища. Символічне зображення структури. Стандарт для вимірювання. Взірець для наслідування (у психології). Для проектування модель - це: а) певне відображення, образ реального об'єкта; б) прототип, форма для створення багатьох реальних об'єктів. Основна властивість кожної моделі полягає в тому, що вона відображає найсуттєвіші властивості оригіналу.

Концепція (лат. *conceptio* — розуміння, система) означає:

1. певний спосіб розуміння явищ, основна точка зору, провідний задум;
2. відносно цілісна та завершена, структурована сукупність, система поглядів, уявлень, ідей.